

Geográfus Hírlevél

10.

Következő hírzárás 2008. szeptember 1.
GH 11. várható megjelenése 2008. szeptember 15.

Szeged, 2008. június 19.

Tudományos és oktatási események

Itthon

2008. július 2-4., **XIV. Nemzetközi környezetvédelmi és vidékfejlesztési diákkonferencia**, Szolnok

<http://www.szolf.hu/aktualis/Documents/kornyv2008.doc>

2008. augusztus 20-24., **HUNGEO 2008 Magyar Földtudományi Szakemberek IX. Világtalálkozója**, Budapest

<http://www.foldtan.hu>

<http://lazarus.elte.hu/hun/hungeo>

2008. szeptember 25-26., **III. Országos Turisztikai Konferencia**, Pécs

turizmus2008@gmail.com

2008. november 14-15., **IV. Magyar Földrajzi Konferencia**, Debrecen

ifazekas@delfin.klte.hu

2008. november 27-28., **Helyünk a világban - Alföldi válaszok a globalizáció folyamataira, IV. ALFÖLD kongresszus**, Békéscsaba

<http://www.rkk.hu/>

Külföldön

2008. június 18-21., **Landscape Evolution & Geoarchaeology**, Porto Heli, Görögország

<http://www.geoarch2008.gr/>

2008. június 22-25., **Methodological Approaches in Geoarchaeology**, Porto Heli, Görögország

<http://www.geoarch2008.gr/>

2008. június 23-25., **Interdisciplinary Workshop on Rockfall Protection**, Morschach, Svájc

http://www.wsl.ch/forschung/forschungunits/lawinen/steinschlag/workshop/index_EN?redir=1&

2008. június 28-július 6., **International Conference on Environmental Observations, Modeling and Information Systems ENVIROMIS-2008**Tomszk, Oroszország
<http://www.scert.ru/en/conferences/enviromis2008/>

2008. június 29-július 3., **9. International Conference on Permafrost**, Fairbanks, Alaszka, Egyesült Államok
<http://www.nicop.org/>

2008 július 1-4., **Geoinformatics Forum Salzburg**, Salzburg, Ausztria
<http://www.gi-forum.org/>

2008. július 2-3., **International Conference on Flood Recovery, Innovation and Response**, London, Egyesül Királyság
<http://www.wessex.ac.uk/conferences/2008/friar08/index.html>

2008. július 2-5., **5th International Conference on Geographic Information Systems (ICGIS-2008)**, Isztambul, Törökország
<http://icgis2008.fatih.edu.tr/>

2008. július 7-11., **2008 IEEE International Geoscience and Remote Sensing Symposium**, Boston, Massachusetts, Egyesült Államok
<http://www.grss-ieee.org/igars08.htm>

2008. július 7-11., **5th International Conference Developments in Economic Theory and Policy**, Bilbao, Spanyolország
<http://www.conferencedevelopments.com/>

2008. augusztus 12-15., **The 31st International Geographical Congress**, IGU, Tunisz, Tunézia
<http://www.igc-tunis2008.com/>

2008. szeptember 1-5., **The Permanent European Conference for the Study of the Rural Landscape, LANDSCAPES, IDENTITIES AND DEVELOPMENT**, Lisszabon és Obidos, Portugália
<http://tercud.ulusofona.pt/PECSRL2008.htm>

2008. szeptember 7-12., **Air Pollution and Climate Change at Contrasting Altitude and Latitude**, Murten, Svájc
http://www.wsl.ch/iufro_ch_2008/index_EN?redir=1&

2008. szeptember 8-11., **Tenth Int. Symposium High Mountain Remote Sensing Cartography**, Kathmandu, Nepal
<http://menris.icimod.net/news/showdetail.php?id=193>

2008. szeptember 8-12., **Human Impact on the Landscape (HILS) and Geomorphological Hazards (IA Geomhaz)**, Bochum, Németország
http://www.geographie.rub.de/institut/Tagung_HILS_Bochum/Webseiten/index.html

2008. szeptember 10-12., **EnviroInfo 2008 - 22th International Conference on Informatics for Environmental Protection**, Lüneburg,, Németország
<http://www.enviroinfo2008.org/index.php>

2008. szeptember 16-25., **Regional Conference on Geomorphology Landslides, Floods and Global Environmental Change in Mountain Regions**, Brassó, Románia
<http://www.geomorph.org/sp/arch/RGC-Rom-08.pdf>

2008. szeptember 18-23., **5th International Conference on Land Degradation**, Valenzano, Bari, Olaszország
<http://www.iamb.it/5ICLD/>

2008. szeptember 21-23., **14th Annual International Sustainable Development Research Conference**, Delhi, India
<http://www.14aisdrc2008.com/>

2008. szeptember 22-28., **3rd Mitteleuropäischer Geomorphologentag**, Salzburg, Ausztria
http://www.sbg.ac.at/Lothar_Schrott/

2008. szeptember 22-24., **GeoMod 2008, INTERNATIONAL GEOMODELLING CONFERENCE**, Firenze, Olaszország
<http://www.geomod2008.org/>

2008. szeptember 30 - október 2., **INTERGEO**Bréma, Németország
<http://www.intergeo.de/deutsch/page/main/index.php>

2008. október 6-7., **3rd URBENVIRON INTERNATIONAL SEMINAR ON ENVIRONMENTAL PLANNING AND MANAGEMENT**, São Paulo,, Brazília
<http://www.urbenviron.org>

2008. október 22-25., **Seventh Workshop on Mathematical Modelling of Environmental and Life Sciences Problems**, Konstanca, Románia
<http://www.univ-ovidius.ro/evenimente/7th-wmmesp-2008.php>

2008. november 5-6., **WWEM Water, Wastwater and Environmental Monitoring**, Telford, Shropshire, Egyesült Királyság
<http://www.wwem.uk.com/>

2008. november 8-11., **X Int. Symposium on High Mountain Remote Sensing Cartography**, Kathmandu, Nepal
<http://menris.icimod.net/HMRSC-X/>

2008. november 10-11., **Conference Living landscape: memory, transformation and future scenarios**, Usti nad Labem, Csehország

<http://conference.geoscape.cz/>

2008. november 21-21., **International Scientific Conference ECO-TREND 2008, V-th edition**, Târgu Jiu, Románia

http://www.utgjiu.ro/fse_new/ecotrend_2008/index.html

2008. november 22-27, **1st Symposium and field workshop on Living with Landscapes**, Kairó, Egyiptom

<http://sinai2008.com/sinai/>

2008. november 23-25., **The 10th Sharjah Urban Planning Symposium**, Sharjah, Egyesült Arab Emírátság

<http://www.aus.edu/conferences/sups10/>

2008. december 2-4., **Geo Expo China**, Sanghaj, Kína

<http://www.chinageo-expo.com/synews.asp>

2008. december 15., **GEOSTATS 2008--VIII INTERNATIONAL GEOSTATISTICS CONGRESS**, Santiago, Chile

<http://geostats2008.com/>

2009. február 8-14., **15th International Geodatic Week**, Obergurgl., Ausztria

<http://www.uibk.ac.at/geodaesie/obergurgl.html>

2009. március 10-12, **Climate Change: Global Risks, Challenges & Decisions**, Koppenhága, Dánia

<http://climatecongress.ku.dk/>

2009. március 15-22., **5th Forum: Bridging Divides for Water**, Isztambul, Törökország

<http://www.worldwaterforum5.org/>

2009. július 7-12., **7th INTERNATIONAL CONFERENCE ON GEOMORPHOLOGY**, Melbourne, Ausztrália

<http://www.geomorphology2009.com/>

2009. szeptember 6-9., **International Conference on Land and Water Degradation**, Magdeburg, Németország

<http://www.ufz.de/index.php?en=16521>

Fordulópontban?

Mindenki úgy van valószínűleg a felvételi adatokkal, hogy „hát ez az év is nehéz, de a létszám működőképessé tesz minket”. A számok maguk nem sok jót jeleznek:

Év	1. helyes jelentkező	Alap nappalira felvett	Összes felvett
2006	1046	664	954
2007	861	705	818
2008	663	???	???

Ez egy külső szemlélő számára valószínűleg azt jelenti, hogy a tudományterületi érdeklődés erősen csökken, és ebben az évben ez egy határt ért el. Határt, mert az 1. helyes jelentkezők száma már a vélhetően felvettek számáig csökkent. És a fizető képzés nagyon drasztikus csökkenése nem jelent mentsvárat az eddig e formában bízónak. A mennyiség szempontjából még szerencse, hogy létezik államilag finanszírozott alapképzés is. Őszintén nem értem, miért? Minden esetre minden intézmény a saját létbiztonságán túl most döntésre kényszerül merre akar, vagy merre tud továbbmenni. És melyik értékrend szerint?

Ha az alapvető válaszút lehetőségeket nézem, akkor mennyiségi és minőségi irányba lehet indulni, ami nem feltétlenül ellentétes irány. Nem ugyanaz kétségtelenül.

A „mennyiségivel” kapcsolatban az a gond, hogy a jelentkezők száma dinamikusan csökken, nem látszik, hogy ezt valami is erősen mérsékelné. Egyedüli reményt Nyugat-Európa példája jelent, ahol azért valamennyire stabilizálódott az ilyen szakra jelentkező hallgatók száma; kétségtelenül jellemzően BA és nem BSc szakok ezek.

Másfelől próbálkozhat a szakma közösen tenni a marketing ügyében, hogy hallgatókat nyerjen meg, de ezzel két probléma is van. Egyrészt igaz, hogy a szakma ezt eddig nem tette meg, de az idő sajnos többnyire túlhaladta esetleges cselekvéseinket, ui. a hallgatói döntéseket más motiválja. Másrészt a régi beiskolázási módszereink nem segítenek, más kell. Sok mindent fel lehet itt sorolni, hogy mi látszik ebben az irányban fontosnak, de egynek biztos szerepelnie kell, ez pedig a lehetséges karrier és a lehetséges munkába állás alapszint elvégzése után. Ez eminens felelősségünk, mert a munkapiac által elvárt kompetenciák egyik szegmenséért, a tudásért az oktatás felel (míg a képességért inkább a társadalom, hozzáállásért inkább a gazdaság). Bármilyen diszperz is a geográfus munkapiac, kell felmérés annak elvárásairól és az elhelyezkedett hallgatók munkahelyeiről. Itt súlyos tartozásaink vannak, és e nélkül nagyon ingatag minden karrierterv. De azt sejtem, hogy a könnyen megszerezhető diplomának még sokáig lesz keletje.

A „minőségi” irány is számos buktatót rejt. Kezdhetjük talán azzal, hogy a képzés munkapiaci (beleértve a K+F+I piacot) kompetenciáknak megfelelő illesztése itt is elsődleges elvárás. Bizony komoly dilemma, hogy mit célzunk itt meg: a legjobb szakmai ismeretek nyújtását, vagy a leginkább elvárt inkább tudás és ismeret biztosítását figyelemmel a tudás alkalmazhatóságára. Ez azért is nagyon kényes kérdés, mert a geográfiában a mély szakmai ismereten mindenki mást ért, a potenciális munkaadók fontos, de nem egyedüli és gyakran nem a legfontosabb mércének tekintik ezt. E bizonytalanságok ellenére ez az irány hosszú (!!!) távon jobb befektetésnek ígérkezik ma. Minden esetre szembesülés és elhatározás előtt áll a szakma. A viszonylagos „jó helyzetünket” ez utóbbiakra is kellene használnunk.

Mezősi Gábor, SZTE

Röviden a *Recens geomorfológiai folyamatok sebessége* minikonferenciáról

A Szegedi Tudományegyetem Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszéke 2008. márciusában egy „minikonferencia” megrendezésre vállalkozott, amelynek célja az volt, hogy a kutatók jobban megismerjék egymás munkáját, távlati célja pedig az, hogy a későbbiekben a jelenleg túlzottan tagolt és elkülönült magyarországi földrajzkutatások terén szorosabb együttműködések, építő jellegű szakmai viták alakuljanak ki. A műhelymunkának kifejezett célja volt még, hogy a recens geomorfológiai folyamatok kutatásának eddigi tapasztalatait, jövőbeli irányait megvitassák, annak érdekében, hogy a kutatások a jövőben még sikeresebbé váljanak. A fent említett célok megvalósításakor a szervezők azt is fontosnak tartották, hogy lehetőleg minden kutatói generáció képviseltesse magát, hiszen ez nagyban elősegítheti a szakmai utánpótlás biztosítását.

Az egynapos szakmai találkozón a hazai felsőoktatási intézményekből és kutatóhelyekről összesen 38 szakember vett részt. A minikonferencia programja két részre tagolódott. Első felében előadások hangzottak el, amelyek során a kutatók számot adtak mindazon – alapvetően méréseken alapuló – eredményeikről, amelyek célja valamely recens folyamat sebességének vizsgálata volt. A kutatási eredmények ismertetései több témakört is érintettek. Az előadások első csoportja a lejtőfejlődés sebességének vizsgálatát tűzte ki célul, jól kiegészítve egymást. Az első a vonalas, a másik az areális erózió mértékét vizsgálta, míg a harmadik a talajeróziós és csuszamlásos folyamatokat együttesen elemzte. Ezen előadásokkal kapcsolatban merült fel, hogy jó lenne az eredményeket hasonló módon kiszámítani, ill. megadni, így azok nemcsak összehasonlíthatók, hanem esetleg együtt is bemutathatók lennének. Egyes témaköröket – így pl. a karsztos felszínformálódás sebességét, valamint az eolikus akkumulációt – illetően azonban sajnos csak egy-egy kutató mutatott be vizsgálati eredményeket.

Az Alföld domborzatátalakulásának (padkás erózió, antropogén felszínformálás) vizsgálatával több kutatás is foglalkozott. Ezek számos nyitott kérdést vetettek fel és további kutatási irányokat körvonalaztak. Ugyancsak meglehetősen sok beszámoló (az előadások közel fele!) foglalkozott egyes fluviális folyamatok sebességével: völgy- és mederbevágódással, folyók horizontális elmozdulásának mértékével, ártéri akkumulációval. Ezek is rávilágítottak arra, hogy az együttműködés szakmai feltételei maximálisan adottak, és a konferencia remélhetőleg sokat segített abban, hogy az érintett kutatók között további konzultációkra kerüljön sor. Az előadások során az is bebizonyosodott, hogy a magyar geomorfológusok jól ismerik és sikeresen alkalmazzák a korszerű kutatási módszereket.

A nap második felében egyfajta kerekasztal-jellegű vita bevezetéseként először vitaindító előadások hangzottak el. Lóczy Dénes a nemzetközi geomorfológiai kutatások jelenlegi trendjeiről beszélt. Mezösi Gábor a recens folyamatok vizsgálatának aktuális kérdéseit vázolta fel. Ehhez kapcsolódóan élénk vita alakult ki arról, hogy egyáltalán mit is nevezhetünk „recens folyamatnak” (mi több, mi is az, hogy „recens”), vagy helyesebb-e az „aktív/passzív” kifejezések használata. Kiss Tímea – összehasonlítva a hazai és a nemzetközi geomorfológiai kutatásokat – rámutatott arra, hogy sikeres tanulmányok kivitelezésének alapvető feltétele a csapatmunka kialakítása és sikeres megszervezése.

A szervezők tervei szerint a műhelymunka tovább folytatódik, a közeljövőben több tematikus találkozó megrendezése várható, főként az alábbi témakörökben:

- recens folyamatok mérésének általános tapasztalatai, legújabb mérési technikák és tapasztalatok Magyarországon;
- recens folyóvízi folyamatok;
- recens lejtőformálódás;
- recens eolikus folyamatok;
- szemiantropogén folyamatok;
- recens karsztos folyamatok;
- alkalmazható modellek, modellkalibráció az elméletben és gyakorlatban;
- pontosság, hibaszámolás, hibák kiküszöbölése.

A konferencia résztvevőinek hozzáállása, látható eltökéltsége alapján remélhető, hogy az informatív, együttműködésre serkentő minikonferenciák sorozata folytatódni fog. Ezúton hívjuk fel a téma iránt érdeklődő, azzal foglalkozó kutatók figyelmét arra, hogy a tervek szerint a következő műhelymunka középpontjában az aktív folyóvízi folyamatok kormeghatározási módszerei állnak. Remélhetően azon a rendezvényen is számos érdeklődő vesz részt, és a most beindult termékeny viták is folytatódni fognak.

Kiss Tímea

Beszámoló a IV. Kárpát-medencei Környezettudományi Konferenciáról

2008. március 28-29-én a MTA Debreceni Akadémiai Bizottság székházában rendezte meg a Debreceni Egyetem Természettudományi és Technológiai Kara a IV. Kárpát-medencei Környezettudományi Konferenciát. A rendezvényt támogatta a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, az MTA Debreceni Akadémiai Bizottsága, valamint az MTA Atommagkutató Intézete. A technikai szervezésben a Tájvédelmi és Környezetföldrajzi Tanszék segítette a konferencia szervezőbizottságának munkáját.

A Kárpát-medencei környezettudományi konferenciák hagyományos célja, hogy a szakmai együttműködést előmozdítsák a környezetkutatással foglalkozó határon túli (döntően erdélyi) és magyarországi tudományos intézmények, kutatóműhelyek között. E gondolat megfogalmazása és az első konferencia megrendezése 2005-ben a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem (EMTE) Természettudományi és Művészeti Karának érdeme.

A IV. Kárpát-medencei Környezettudományi Konferencia szakmai újdonsága volt, hogy kiemelt figyelmet fordított – a kémiához, fizikához, biológiához és földtudományokhoz kapcsolódó hagyományos környezetkutatási területek mellett – a környezettudomány oktatásban, nevelésben, igazgatásban és jogrendszerben játszott szerepének, lehetőségeinek és feladatainak vizsgálatára. A konferencián sor került két kerekasztal-megbeszélésre a környezeti nevelés elméleti és módszertani kérdéseiről (kiemelten az ökoklub hálózat helyzetéről), valamint a határon átnyúló magyar-magyar zöldkapcsolatokról, kutatási és pályázati elképzelésekről.

A IV. Kárpát-medencei Környezettudományi Konferencia iránt minden eddiginél nagyobb érdeklődés mutatkozott. Az öt országból (Horvátország, Románia, Szerbia, Szlovákia és Magyarország) érkező több mint 160 résztvevő 110 tudományos előadást hallgathatott, és 37

poszttert tekinthetett meg. Fodor Gábor környezetvédelmi és vízügyi miniszter – írásban elküldött – köszöntőjét követően Pálinkás József akadémikus hangsúlyozta, hogy a környezeti jelenségek összetettsége, bonyolult összefüggései miatt a környezettudomány klasszikusan interdiszciplináris terület, ezért különösen fontos, hogy a környezetkutatással foglalkozó különböző tudományterületek művelői rendszeresen találkozzanak, közöttük szorosabb szakmai kapcsolatok alakuljanak ki.

Demeter Attila a bukaresti Környezetvédelem és Fenntartható Fejlődés Minisztérium főtanácsosa plenáris előadásában bemutatta Románia 2007-2013 közötti időszakra kidolgozott Környezetvédelmi Operatív Programjának legfontosabb célkitűzéseit. Ezt követően Szép Sándor a csíkszeredai Sapientia Egyetem tanára gazdagon illusztrált előadásában az ipari szektorban alkalmazott leggyakoribb környezetvédelmi eljárásokról szólt, kiemelve a kalcium-karbonát környezetvédelmi potenciálját. Utolsó plenáris előadóként Kerényi Attila a Debreceni Egyetem Földtudományi Intézetének tanára beszélt a környezetvédelmi oktatás, az intézményi és az intézményen kívüli környezeti nevelés eszközeiről és hatékonyságáról. Ezt követően elkezdődött a másfél napos szekciómunka.

A környezettudomány és környezeti nevelés szekcióban 14 jogász, szociológus és oktatási szakember előadását hallgathatták meg az érdeklődők. A szekció nyitóelőadását Lakatos Gyula (Debreceni Egyetem) a környezeti nevelés és a fenntarthatóság pedagógiája címmel tartotta meg. A meghívott előadók közül Bándi Gyula (Pázmány Péter Katolikus Egyetem) a környezetjog fejlődéséről, Csobod Éva (Regionális Környezetvédelmi Központ) pedig a hazai és a határon túli felsőoktatási intézményekben működő ökoklub hálózat lehetőségeiről beszélt.

A környezetkémia szekcióban 15 előadás hangzott el, zömmel szennyezett területek kármentesítéséhez, remediációjához, szennyvíztisztításhoz és szálló porok vizsgálatához kapcsolódó kutatási témákban. A szekció meghívott előadójaként Majdik Kornélia (Babeş-Bolyai Tudományegyetem) a nehézfémekkel szennyezett talajok fitoextrakción alapuló tisztításának lehetőségeiről, Kéki Sándor (Debreceni Egyetem) pedig a műanyagok környezetre gyakorolt hatásairól beszélt.

A környezetfizika szekció 13 előadásának döntő többsége az embert érő különböző sugárzások mértékének és forrásainak vizsgálatával foglalkozott. Meghívott előadóként Mócsy Ildikó (Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem) a lakások radon-koncentrációját jelentősen befolyásoló közúti közlekedésről beszélt.

A környezetföldrajz és -földtan szekció 17 előadása rendkívül sokféle kutatási témára irányult. Több előadás foglalkozott felső-tiszai árterek nehézfém-szennyezettségével, felszín alatti vizek szennyeződéseivel, erdélyi ásványvizek minőségével, talajok állapotával, levegőminőséggel és annak épületekre gyakorolt hatásaival. A szekció meghívott előadójától Wanek Ferentől (Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem) Kolozsvár területének lejtőveszélyeztetettségéről hallhattunk.

A környezetvédelem-környezettechnológia szekció legnépszerűbb témái a kármentesítés, a szennyvíztisztítás, a hulladékgazdálkodás, az energiagazdálkodás és a vízgazdálkodás voltak. A 18 előadó közül egy-egy a zöld-szállodákkal, árvízvédelemmel és a környezeti hatásvizsgálattal is foglalkozott. A szekció meghívott előadójaként Putarich Ivánszky Veronika (Újvidéki Egyetem) a vízenergia vajdasági kihasználatlanságára és az ezzel kapcsolatos fejlesztési lehetőségekre hívta fel a figyelmet.

Az aktív résztvevőket tekintve (előadások és poszterek együtt) legnépesebb, 26 prezentációt tartalmazó környezetbiológia-természetvédelem szekció meghívott előadója Urák István (Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem) a Tordai-hasadék Természetvédelmi Területen folytatott komplex környezettudományi felmérések fontosabb eredményeiről számolt be. Előadások hangoztak el az erdei ökoszisztémákról, vizes élőhelyek rehabilitációjáról, felszíni vizek biomonitoringjáról és különböző növény- és állatfajokhoz kapcsolódó ökológiai kutatásokról.

A konferencia hetedik szekciójában táj- és településökológiai előadásokat hallgathattak meg a résztvevők. A szekció meghívott előadója Konkoly Gyuró Éva (Nyugat-magyarországi Egyetem) *Tájkarakter elemzés a Fertő-Hanság medencében* címmel egy esettanulmányt mutatott be, amely módszertanában alkalmas lehetne a Kárpát-medencét felölelő tájmonográfia elkészítéséhez. Több előadás foglalkozott a globális környezeti változások tájakra gyakorolt hatásaival, rurális térségek átalakulásával, talaj- és vegetációváltozások vizsgálatával. A településökológiai előadások között hallhattunk városi csapadékvíz-elvezetésről, városi talajokról, levegőminőségről, városklímáról és a beépítések településképre gyakorolt hatásáról.

A konferencián elhangzott előadások és bemutatott poszterek anyagából 800 oldalas tanulmánykötet készült, amelyet a résztvevők már a konferencia kezdetekor átvehettek.

Összességében – mint a rendezvény szervezőtitkára – úgy vélem, hogy a konferencia révén a környezettudománnyal foglalkozó rendkívül szerteágazó szakmai- és tudományterületek hazai és határon túli művelői megismerték egymás kutatási eredményeit és gyakorlati tapasztalatait, továbbá lehetőség nyílt elméleti, módszertani és határon átnyúló pályázati elképzelések, témák megvitatására, vélemények cseréjére.

Fazekas István

Az IAG/AIG (Geomorfológusok Nemzetközi Szövetsége) *Human Impact on the Landscape* (Emberi hatások a domborzatra) elnevezésű munkacsoportjáról

Az utóbbi évtizedekben az emberi társadalom a legfontosabb felszínalakító tényezővé vált Földünkön. Ennek tudatosulását jelzi, hogy az IAG/AIG tokiói kongresszusa előtt megszületett az a javaslat, hogy a Szövetség hozzon létre munkacsoportot az antropogén felszínalakító folyamatok és formák tanulmányozására. Ezt a javaslatot a Végrehajtó Bizottság és a Közgyűlés is támogatta, így 2001-ben megalakulhatott a HILS rövidítésű munkacsoport. A munkacsoport első tudományos rendezvényén, 2006. május 26-án belga, német, lengyel, orosz és magyar résztvevők előadásai hangzottak el, amelyekből egy válogatás megjelent a *Geografia fisica e dinamica quaternaria* c. referált olasz folyóirat hasábjain. A munkacsoportnak jelenleg 61 tagja van, elnöke Lóczy Dénes, titkára Kovács János, a Pécsi Tudományegyetem oktatói. A munkacsoport következő előadóülései és terepi bemutatói a Ruhr-vidéken, Bochumban lesznek, az IAG/AIG *Geomorphological Hazards* Munkacsoportjával közösen, 2008. szeptember 8-12. között, ill. a Szövetség Regionális Konferenciájának keretében, Brassóban, 2008. szeptember 15-19. között. Az első négyéves terminus tevékenységéről a Melbourne-ben rendezendő, 7. Nemzetközi Geomorfológiai Konferencián adunk számot.

Lóczy Dénes

Egy városökológiai kézikönyv erényeiről és kisebb szépséghibáiról

Nagy Imre: *Városökológia. Dialóg Campus Kiadó, Pécs, 2008, 335 old.*

A magyarországi városökológia kutatások eredményeit igen kevés, könyv formájában megjelent publikáció tartalmazza. 1985 és 2007 között mindössze két ilyen kötet látott napvilágot. Kovács Margit *A nagyvárosok környezete* és a Mezősi Gábor szerkesztésében megjelent *Városökológia* c. tanulmányok kiadása között több mind két évtized telt el. Mindenekelőtt ezért örvendetes a békéscsabai kutató opusának megjelenése. A szerző „*a könyvet a szakgeográfus- és humánökológiai képzésben résztvevőknek, valamint a geográfia és a környezetvédelem minden szakágzatának*” ajánlja. Tehát nem saját kutatásainak eredményeit kívánja összefoglalni, hanem egy kézikönyvet tervezett meg és bocsátott a tisztelt publikum rendelkezésére.

A kiadvány szerkezetéről a *Bevezető*ben olvashatunk: „*A könyv 19 fejezete logikailag 5 részre bontható. Az első részben a városökológiának mint tudományos diszciplínának a meghatározása található, történelmi kialakulásának folyamatán, a tájökológiából való differenciálódásán keresztül a tudományok rendszerében elfoglalt helyének definiálásával. Ezt követően a következő rész a városok környezeti alapproblémáit vázolja... A klasszikus, a városi hatások által módosult természeti elemeket elemező (domborzat, éghajlat, zöldfelületek, talaj, állatvilág), valamint a városban jelentkező hatások fejezeteit tömörítő részen kívül (zaj, vibrációk, hulladék) a könyv ötleteket ad az egységes (komplex) városi környezetelemzéshez, körvonalazza a városok ökológiai megalapozottságú fejlesztését, valamint kitér még a kérdéskör humánökológiai szempontjaira, a városfejlesztés környezetvédelmi vonatkozásaira, a fenntartható városfejlesztés elméletére és egyes gyakorlati példáira is*”. Ugyancsak a bevezetőből értesülünk arról is, hogy a kötet két alfejezetének szerzője Hajnal Klára, de hogy a könyv többi részében előforduló átvett szövegek pontosan honnan származnak, azokra már nem történik az előzőhöz hasonló korrekt és egyértelmű utalás.

Lássuk tehát a részleteket!

Az első fejezet azon kívül, hogy megemlíti a kínai ökológiai iskola létét, valamint vázol egy Kaerkes-féle városökológia-megközelítést, zömmel triviális megfogalmazásokat (pld.: mi a település, hogyan osztályozzák a településeket, mik a funkcionális szerepkörök, stb.) és egy nem létező idézetet tartalmaz (A torz ökorendszerről szóló Kerényi-idézet nem található meg az *Általános környezetvédelem* című, 1995-ben megjelent kötetben. Az azonban igaz, hogy a Kerényi által írt kötet 94. oldalán szó van torzulásról, de lélektaniról).

Egy recenzió írójának ritkán adatik meg, hogy saját szövegét is felfedezze a műben, igaz hivatkozás nélkül, más szerzőkkel együtt a folklorizálódásújtjára lépve. E bosszantó körülményt tetézi, hogy Nagy Imre nagyvonalúan kezeli az átvett gondolatokat, arra sem vigyázva, hogy az idegen nevű szerzők neve helyesen kerüljön leírásra. Így például Schouw neve tévesen jelenik meg.

A 34. oldalon a városökológia egyik meghatározását kifejtő mondatfűzés „véletlen” azonosságot mutat a Mezősi, Mucsi és M. Tóthné Farsang szerzőhármassal (1999) által szignált, a forrás eredetére nem utaló, a bibliográfiában azonban szereplő tanulmányának gondolatmenetével.

A városi környezet történelmi fejlődése címet viselő második fejezet igen szellőse sikeredett. Nem tartalmazza az emberi települések kialakulásában szerepet játszó szellemi és gazdasági erőtényezőket ábrázolását, ami nélkül, pedig nehéz lenne megérteni a cselekvések indítékát. A történészek szerint mindig a kor emberének agyával kell gondolkodni, ahhoz, hogy a folyamatok érthetővé váljanak számunkra. Talán szerencsés lett volna, ha a szerző

beleolvas Lewis Mumford, Mircea Eliade, Leonardo Benevolo, Norman Pounds említett témában megjelent munkáiba.

A harmadik fejezet az urbanizációról és népességfejlődésről szól. Gyakorlatilag a Föld lakosságának növekedését és a városi népesség alakulását taglalja, továbbá vázolja a termelés és fogyasztás spiráljának felgyorsulását.

A negyedik fejezet a városok térszerkezetével foglalkozik. Hiányolom az első, úttörőnek számító Chicagói Városökológiai Iskola képviselőinek megemlézését, hiszen a városi szerkezetek létének felismerését Park és társainak neve fémjelzi.

A következő fejezetek gyakorlatilag semmi újat nem hoznak: szó van bennük városi domborzatról, klímáról (e téren Unger János művei képezik a főbb forrást) és szennyezésről. A 98. oldalon szereplő *Az éghajlati elemek városok által előidézett változásának átlagértékei* c. táblázat forrásaként feltüntetett *The Human Impact on the Natural Environment*, 1987 a bibliográfiában nem található meg. A táblázat sokkal inkább hasonlít a Horbert, Blume, Elvers és Sukopp 1982-ben napvilágot látott *Ecological contributions to urban planning* című cikkében szereplőhöz, de hasonló táblázat megtalálható a Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszék honlapján és Unger János publikációiban is.

A kilencedik fejezet a városi vízháztartást és a vízi ökörendszereket mutatja be, többek közt sorba veszi a felszíni és felszín alatti víztípusokat, kitér a magyarországi ivóvízbázisok minőségi szempontú elemzésére, valamint a szennyező-források felsorolására.

A tizedik fejezet a városi talajokkal foglalkozik. Hiányosnak tűnik, hiszen a műben sokat említett Breuste által kidolgozott városi talajosztályozási szempontokat sem említi meg, nem szerepelnek a városi talajok fontosabb ismérvei, továbbá alig-alig olvashatunk a nehézfémekkel történő szennyezésről, az ún. *Chemical Time Bombs*-nak nevezett jelenségről, valamint a mért adatokról (kivételet Szeged képez, ahol a Mezősi és társai által közölt eredmények szerepelnek).

A városok növényvilágáról igen keveset tudunk meg. Szó van ugyan néhány asszociációt uraló növényről, de a flóra elterjedésének történetéről, osztályozásokról, alkalmazkodási folyamatokról semmit sem találunk az opusban. A zuzmótérképezés alfejezet több sebből vérzik, semmit sem tudunk meg a zuzmókról, a környezeti feltételek változásai iránti érzékenység okairól, élőhelyi stresszre történő reakciókról, és többek közt úgy tűnik, mintha Nagy Imre találta volna fel és szabadalmaztatta volna a már másfél évszázada ismert módszert (a hivatkozások itt is hiányoznak).

Jobban sikerültek az ezután következő fejezetek, jó elképzelésnek tűnik *A zöldterületek kialakításának ökológiai elvei* c. alfejezet beszúrása, amelynek egyetlen hibája, hogy nem eléggé részletes. A magyarországi városok zöldterületi sajátosságainak felsorolásánál pedig a szerző birtokában levő és közölt adatok már idejenuáltak, negyed évszázadosak vagy annál is régebbiek (kivételet a Tóza, 1998, forrás, ami azonban nem található meg a bibliográfiában). Szerencsésebb lett volna frissebb irodalmi forrásokra, vagy saját kutatási eredményekre alapozni.

A városok közhigiéniáját tárgyaló fejezetben a hulladékkezeléssel és -hasznosítással kapcsolatos kérdések is részletezésre kerülnek. Érdekes és tanulságos a zöld beszerzéses táblázat, mely néhány mamutvállalat által alkalmazott környezetkímélő anyagbeszerzési

praktikát és eljárást mutat be. Sajnálatos módon e táblázat forrása szintén kétséges (a táblázat alatt szereplő Lisa, 2004 a bibliográfiában nem található meg).

Hasznosnak és indokoltnak tűnik mind a városi zajok és vibrációk kérdésének, mind pedig a településfejlesztés humánökológiai elveinek a kötetbe történő beiktatása. Előbbi témában igen kevés magyarnyelvű tanulmány jelent meg, az utóbbi pedig koncentráltan tartalmazza a fenntartható település leírását, azon újabb nemzetközi dokumentumok felsorolását, melyek a fenntarthatóság fogalmát alapelvek deklarálják; egyben áttekintést ad az élhető városok létrehozásának nemzetközi kezdeményezéseiről is.

Az utolsó fejezetekben a szerző az európai uniós és a magyarországi városfejlesztési, -építési és -rehabilitációs kérdések jogi hátterét, valamint az ökológiai alapelveket figyelembe vevő városszerkezetek kialakítását mutatja be.

A kötet végén található bibliográfia igen szedett-vedett szerkesztésűvé sikeredett, a címek csak látszólag kerültek ábécé szerinti sorrendbe. A szövegben nagyon sok a nem létező forrás megjelölése, a már említettek mellett még: Park 1926 (35. old.), Howard 1992 (46. old.), Vandermotten 1994 (55. old.), Parikh 1991 (62. old.), Keresztesi-Rétvári 1985 (72. old.), Rétvári 1990 (73. old.).

A bemutatott ábrák pedig már untig ismertek, több helyen és többször megjelentek. Sokatmondó adat, hogy a kötet 88 ábrájából összesen csak kettő és fél saját készítésű, a többi különböző „forrásból” származik.

Mindent egybe vetve örülnünk kell a könyv megjelenésének, üdvözlendő a teljes diszciplínát felölelő egységes tankönyv jellegre való törekvés, és mivel hiánypótló mivolta miatt ebből a kötetből vélhetőleg sokan fognak tanulni, a szerző felelőssége, hogy e mű részleteiben is pontos, forrás-megjelöléseiben félreérthetetlen, a tájékozódni kívánók számára is biztonságosan használható legyen. Nyilvánvaló, hogy a kutatók többsége valamely diszciplína egy kisebb szeletével foglalkozik mélyrehatóan, így van nagyobb esélye új eredményeket felmutatni. Éppen ezért, ha összefoglaló munka írására adja a fejét, szerencsésebb legalább a lektorálás szintjén bevonni azokat, akik az egyes részterületek szakértőinek számítanak. A hibátlan bibliográfia, a források pontos jelölése pedig minimumfeltétele minden tudományos igényességre számot tartó munkának.

Géczi Róbert

A Magyar Meteorológiai Társaság pályázatot hirdet a Hille Alfréd Pályadíj elnyerésére

A Hille Alfréd Pályadíj célja az Országos Tudományos Diákköri Konferencián bemutatott meteorológiai tárgyú dolgozatok, valamint az egyetemi szakdolgozatok, ill. diplomamunkák legjobbjainak jutalmazása.

A Hille Alfréd Pályadíj elnyerésére azok pályázhatnak, akik a beadási határidőt megelőző 12 hónapban meteorológiai tárgyú dolgozattal részt vettek az Országos Tudományos Diákköri Konferencián, vagy meteorológiai tárgyú egyetemi szakdolgozatot, ill.

diplomamunkát védtek meg valamelyik magyar felsőoktatási intézményben. A Hille Alfréd Pályadíj összege 50.000,- Ft.

Pályázni a pályázati Adatlap kitöltésével és az eredeti dolgozat egy példányának beküldésével lehet. Az adatlapot és a dolgozatot tartalmazó lezárt borítékot a Magyar Meteorológiai Társaság Titkárságra kell eljuttatni postán vagy személyesen. (Cím: Budapest, II. ker., Fő u. 68. Postacím: 1371 Budapest, Pf. 433.)

Beadási határidő: 2008. szeptember 30.

Az Adatlap az MMT internetes oldalairól is letölthető. Cím: <http://mmt.met.hu>

Pályázati felhívás

„Fiatal Éghajlatkutatók Fóruma” címmel a Magyar Meteorológiai Társaság pályázatot hirdet eredeti kutatás-fejlesztésről szóló dolgozatok elkészítésére.

További információ: <http://mmt.met.hu/?o=palyazat> címen.